

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI TASHQI ISHLAR VAZIRLIGI
JAHON IQTISODIYOTI VA DIPLOMATIYA UNIVERSITETI**

**"Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universitetining
akademik erkinlik siyosati to'g'risida"gi strategiyasi**

*JIDU Ilmiy Kengashining 2022-yil 29-dekabrda
2022/23 - 5-sonli majlisida tasdiqlangan*

"Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universitetining akademik erkinlik siyosati to'g'risida"gi strategiyasi

Kirish

Strategiya barcha bo'linmalarning ilmiy-tadqiqot kompetensiyalarini rivojlantirish va amaliyotga joriy etish, shuningdek, universitetning ilg'or tadqiqotchilari hamjamiyatini shakllantirishga qaratilgan. Xalqaro huquq, xalqaro munosabatlar, siyosatshunoslik va jahon iqtisodiyoti sohalarini rivojlantirish, ilmiy-intellektual va moliyaviy resurslarni to'liq safarbar etgan holda ilmiy-innovatsion salohiyatdan keng foydalanish, ilm-fanni istiqbolda uzluksiz isloh qilishning ustuvor yo'nalishlarini belgilash maqsadida, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 23-iyuldagi "Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti faoliyatini tizimli isloh qilish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-330-son qaroriga muvofiq zamonaviy bilimlarga ega yuqori malakali diplomatik kadrlar tayyorlash, ilmiy infratuzilmani modernizatsiya qilish ishlarini sifat jihatidan yangi bosqichga ko'tarish Strategiyaning asosy maqsadidir.

Ushbu Strategiya fakultetlar, kafedralar, ilg'or xalqaro tadqiqotlar instituti va Diplomatik akademiyaning tadbirlar rejasiga muvofiq, Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti (JIDU) katta ilmiy xodimlari, kichik ilmiy xodimlari uchun akademik erkinlik va tadqiqot erkinligi, shuningdek, katta o'qituvchilar va kichik o'qituvchilar uchun dars berish erkinligini mustahkamlaydi.

Ushbu Strategiya akademik erkinlikni mustahkamlash va innovatsion faoliyat shakllarini, shuningdek, mamlakatimizning tashqi siyosiy va tashqi iqtisodiy faoliyati sohasida tanlov, tayyorlash, qayta tayyorlash, malaka oshirish va diplomatik kadrlar zaxirasini yaratish tizimini yanada takomillashtirish uchun sifatli ta'lim mavzulari bo'yicha tadqiqotlarni chuqurlashtirish, izlanishlar olib borish, innovatsiyalar yaratish, amaliyotga tatbiq etish, bilimlarni tarqatish va qo'llash maqsadida qabul qilinadi.

Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti akademik erkinligi inson huquqlari sohasidagi xalqaro standartlar va ta'lim faoliyati tamoyillari, shuningdek, O'zbekiston Respublikasining konstitutsiyaviy va milliy qonunchiligi, O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi, "Ta'lim to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Qonuni, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-oktabrdagi "O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi farmoni, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 24-dekabrdagi "Davlat oliy

ta'lim muassasalarining akademik va tashkiliy-boshqaruv mustaqilligini ta'minlashga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi farmoni, 2021-yil 24-dekabrda "Davlat oliy ta'lim muassasalariga moliyaviy mustaqillik berish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 24-dekabrda "Davlat oliy ta'lim muassasalarining akademik va tashkiliy-boshqaruv mustaqilligini ta'minlashga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi farmoni, 2021-yil 24-dekabrda "Davlat oliy ta'lim muassasalariga moliyaviy mustaqillik berish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2017-yil 22-mayda "Oliy o'quv yurtidan keyingi ta'lim tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qaroriga asoslanadi.

Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti akademik erkinlikni o'z faoliyatining asosiy tamoyili deb biladi, intellektual va jadal sur'atlar bilan rivojlanayotgan muhit, fikr va so'z erkinligi sharoitida bilim va ilmiy izlanishlarga intilish uchun sharoit yaratadi.

I. Akademik erkinlikni belgilash

Akademik erkinlik – bu bilim olish va g'oyalarni rivojlantirish huquqi. Akademik erkinlik inson huquqlari sohasidagi xalqaro va milliy huquq himoyasidir. Akademik erkinlik barcha darajadagi ta'lim jarayonining ajralmas sharti hisoblanadi. JIDU akademik erkinlik strategiyasi akademik hamjamiyatning barcha a'zolari uchun akademik erkinlikni qo'llab-quvvatlash va himoya qilishga qat'iy sodiqlikni mustahkamlaydi. Akademik erkinlikni himoya qilish umumiy mas'uliyatdir.

JIDU akademik erkinligi – bu akademik hamjamiyat vakillarining tadqiqotchilik, o'qituvchilik faoliyati, o'rganish va fikr almashish orqali turli bilim va g'oyalarni olish, kengaytirish, uzatish va ulardan foydalanish huquqidir.

II. Akademik erkinlik ko'lami

Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti inklyuzivlikni kafolatlaydi va mafkura, metodologiya yoki fanidan qat'i nazar, tashqi siyosiy, tashqi iqtisodiy va xalqaro-huquqiy faoliyat sohasidagi barcha akademik fanlar va ta'lim sohalarini qamrab oladi.

Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti akademik avtonomiyaning ajralmas elementi bo'lgan tadqiqot, o'qitish va muhokama qilish, fikr erkinligi, tadqiqot natijalarini nashr etish va tarqatish erkinligi tamoyiliga amal qiladi.

III. Mas'uliyat va majburiyatlar

Akademik erkinlik nafaqat huquq, balki mas'uliyat va sidqidildan mehnat qilishdir. Asosiy majburiyat tadqiqot amaliyoti etikasi, kasbiy standartlarga rioya qilish va boshqalarning huquq va nuqtayi nazarini hurmat qilishdir.

Akademik erkinlik kontekstida ijtimoiy javobgarlik – bu haqiqatni aniqlash va axborotni axloqiy hamda kasbiy standartlarga muvofiq tarqatish majburiyatiga muvofiq akademik erkinlik huquqini amalga oshirish, shuningdek, jamiyatning barcha a'zolarining dolzarb muammolari va ehtiyojlariga hozirjavoblik majburiyati.

Ilmiy-pedagog xodimlar va o'quvchilar ilmiy-tadqiqot va o'quv ishlarining mazmunini yoki ta'lim sohasida ishlab chiqilgan ilmiy diskurs kontekstini, shu jumladan, akademik va noakademik nashrlar, ommaviy chiqishlar, bosma va elektron ommaviy axborot vositalari, radio, televideniye, ko'rgazmalar, taqdimotlar va boshqa tadbirlar orqali bo'lishish, jamoatchilik bilan o'zaro munosabatlarga kirishish huquqiga ega va ijtimoiy mas'ul hisoblanadi.

JIDU va uning jamoasi akademik erkinlikni targ'ib qilish va uni g'ayriqonuniy tashqi bosim yoki tahdidlardan himoya qilish uchun jamoaviy javobgar hisoblanadi.

IV. Cheklovlar

Akademik erkinlik asosiy tamoyildir, ammo mutlaq hisoblanmaydi. Ilmiy-tadqiqot va ta'limiy ishlarining mazmuni, o'quv dasturlari va materiallarini aniqlash qoidalari va tartiblari senzura, tashqi aralashuv yoki kamsitilishiga yo'l qo'yilmaydi.

Akademik erkinlik qonunlar, qoidalar va shartnomaviy majburiyatlarga muvofiq amalga oshirilishi kerak. Agar shunday holatlar kuzatilsa, akademik erkinlikni cheklash yoki taqiqlash xalqaro majburiyatlarga muvofiq bo'lishi kerak. Cheklovlar faqat O'zbekiston Respublikasi qonuni bilan belgilanadi va boshqa shaxslarning huquqlari va obro'sini hurmat qilish, davlat xavfsizligi, jamoat tartibi, aholi axloqiy qadriyatlarini himoya qilish va faqat demokratik jamiyatda umumiy farovonlikka yordam berish maqsadida bo'lishi lozim.

Akademik erkinlikni universitet faoliyatiga aralashish yoki o'quv muhitini buzish maqsadida qo'llamaslik kerak.

V. Akademik erkinlikni himoya qilish

JIDU akademik erkinlik himoya qilinishini kafolatlaydi, bu ma'lumot foydalanish erkinligi, uni tarqatish va yaratish, erkin fikrlash, o'zlashtirish, ifodalash, o'z ixtisosligi yoki o'quv yo'nalishlari doirasida turli bilimlarni amaliyotda qo'llash erkinligini o'z ichiga oladi.

Akademik erkinlikni himoya qilish, shuningdek, ushbu jarayonlar ilmiy-tadqiqot va ta'lim sohasida yoki undan tashqarida, shu jumladan, jamoatchilik muhitida kechishidan qat'iy nazar, ilmiy-tadqiqot va ta'lim muassasalarining shartlari, harakatlari yoki siyosati bilan bog'liq faoliyatni qamrab oladi.

Universitetda akademik erkinlikning buzilishi va unga aloqador nizolarni ko'rib chiqish uchun aniq va shaffof mexanizmi amal qiladi. Bu mexanizm tegishli huquqiy jarayonlar va nizolar adolatli hal qilinishini kafolatlaydi.

VI. Akademik boshqaruv va avtonomiya

Davlat, mansabdor shaxslar, davlat idoralari va muassasalari, shu jumladan, ilmiy-tadqiqot, ta'lim faoliyatini tartibga solish va oliy ta'limni boshqarish uchun mas'ul vazirliklar, shuningdek, universitet inson huquqlari va erkinligini hamda akademik erkinlikni o'z yurisdiksiyalari, vakolatlari doirasida, zarur qonunchilik, ma'muriy va boshqa choralarni ko'rish orqali mustahkamlaydi. JIDU o'zaro hurmat hissini tarbiyalash, inson huquq va erkinliklari, shu jumladan, akademik erkinlik haqidagi bilimlarni milliy va xalqaro miqyosda kengaytirish uchun javobgardir.

Universitet tarkibida akademik erkinlik va tadqiqot erkinligini saqlash hamda himoya qilish uchun bo'linmalar tashkil etiladi. Qoidalar ilmiy-pedagogik xodimlar va talabalar kasaba uyushmalari, shuningdek, professional jamoalarning boshqa vakillari bilan maslahatlashish va muloqot qilish orqali qonuniy va demokratik usulda belgilanadi.

JIDU O'zbekiston Respublikasi qonunchiligiga muvofiq akademik erkinlikni saqlash va bizning tadqiqot va so'z erkinligiga bo'lgan sadoqatimizga putur yetkazishi mumkin bo'lgan tashqi bosimga qarshilik ko'rsatish uchun zarur institutsiyaviy avtonomiya ta'minlanishini kafolatlaydi.

VII. Xulosa

Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti akademik hamjamiyatning asosiy tayanchi bo'lmish akademik erkinlikka qat'iy sodiqdir, u o'z sa'y-

harakatlarini zamonaviy dunyoda ilm-fan va oliy ta'limni rivojlantirishga yo'naltiradi. Ushbu siyosat yondashuvimizning diqqat markazida JIDUning fikrlar xilma-xilligi, intellektual tadqiqotlar va bilimga intilish bo'lgan muhitni yaratishga intilishini ta'kidlaydi. Ilm-fan, ta'lim, tarbiya – bu rivojlanishning asosi, mamlakat va xalq salohiyatini oshiruvchi kuch. Ushbu “JIDU akademik erkinlik siyosati to'g'risida”gi strategiya universitetda akademik erkinlikni himoya qilish va targ'ib qilish uchun mustahkam asos bo'lib xizmat qiladi.

U akademik hamjamiyat a'zolarining harakatlarini boshqaradi va maqsadlarini belgilaydi, shu bilan birga JIDUning demokratiya va erkinlikning asosiy tamoyiliga sodiqligini kuchaytiradi.